

Motion till riksdagen 2025/26:4067

av Amanda Palmstierna m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2025/26:212 Kommunala hyresgarantier för en socialt hållbar bostadsförsörjning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma om en reglering av vilka krav en hyresvärd får ställa på en ny hyresgäst, i enlighet med förslaget från SOU 2022:14, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

År 2025 var ett rekordår för vräkningar. För varje år Tidöregeringen suttit vid makten har vräkningarna ökat. År 2025 berördes över 800 barn av vräkningar. Den vanligaste orsaken är att hyran inte kan betalas. Det säger något avgörande: Vräkningar handlar inte i första hand om ordningsproblem, utan om att människor inte har råd att bo.

Konsekvenserna är välkända. När en barnfamilj vräks riskerar barnen att behöva byta skola, lämna sitt sociala sammanhang och leva i otrygga, tillfälliga boenden på obestämd framtid. Det påverkar skolgången och det påverkar barns framtidsutsikter. Bakom varje siffra finns en människa vars liv slås i spillror, en människa som förlorar sin trygga plats.

Våren 2020 beslutade regeringen att ge den särskilda utredaren Karolina Skog i uppdrag att utreda förslag för en socialt hållbar bostadsförsörjning. Karolina Skog var miljöpartistisk minister i den rödgröna regeringen och har erfarenhet av bostadsfrågor från tiden som kommunalråd i Malmö för Miljöpartiet. Karolina Skog lämnade över utredningen med ett antal förslag på åtgärder, inklusive obligatoriska kommunala hyresgarantier, till regeringen redan för fyra år sedan.

För varje år sedan dess har vräkningarna ökat. Trots detta, med hänvisning till det kommunala självstyret, har regeringen väntat med att få den kommunala obligatoriska hyresgarantin på plats. Vi i Miljöpartiet är positiva till att regeringen tar förslaget med

kommunala hyresgarantier vidare – men anser att förslaget kommer fyra år för sent. Det doftar oenighet på Rosenbad.

Rimliga krav på hyresgäster

Kommunala hyresgarantier innebär att kommunen går i borgen för en hyresgäst som har tillräckligt god ekonomi för att ha ett eget boende, men som av olika skäl ändå har svårt att få en hyresrätt med besittningsskydd. Kraven hyresvärdar ställer på hyresgäster har en koppling till frågan om hyresgarantier, då båda handlar om hyresgästens bedömda betalningsförmåga. Båda dessa frågor behöver därför hanteras samlat.

Hyresvärdar har rätt att ställa olika typer av krav på sina hyresgäster för att de ska komma i fråga för en lägenhet. Ofta går kraven att motivera, men ibland är kraven mycket höga och kan göra det svårt att få tillgång till en bostad. Ofta leder de högt satta kraven på exempelvis inkomst eller skuldfrihet till att den bostadssökande hamnar som andra- eller tredjehandshyresgäst i ett boende med ännu högre kostnader. Det behövs en reglering av hyresvärdars krav på en ny hyresgäst, och vi vill ta förslaget från SOU 2022:14 vidare om en reglering av vilka krav en hyresvärd får ställa. De krav som både allmännyttiga och privata hyresvärdar i dag ställer på en ny hyresgäst för tecknande av hyresavtal behöver regleras i lag genom en ny bestämmelse i hyreslagen. Vi anser att bidrag ska räknas som inkomst när det gäller att uppnå kraven som en hyresvärd kan ställa på en blivande hyresgäst.

En nationell bostadsstiftelse

Staten behöver ta en större roll i bostadspolitiken, inte minst när det gäller att minska hemlösheten. Sociala kontrakt är en bostadssocial insats där kommunen hyr en lägenhet och i sin tur hyr ut den i andra hand till en person som inte får ett eget kontrakt. Målgruppen är personer som står långt ifrån bostadsmarknaden, t.ex. på grund av sociala problem eller betalningsanmärkningar. Det rör sig om en begränsad tid, ett ”steg-till-eget-boende” där hyresgästen ska sköta boendet och senare kunna ta över kontraktet som ett vanligt kontrakt.

Hemlösheten har dock inte enbart sociala orsaker utan är också strukturell. Vräkningar beror framför allt på att människor inte har råd att betala hyran. För att bättre kunna bidra och stötta kommunerna i deras arbete vill vi inrätta en statlig, nationell bostadsstiftelse med fokus på lägenheter för människor som inte enbart befinner sig i en social hemlöshet, utan även för att kunna bidra med lägenheter till människor i akut behov av en bostad. Människor som annars riskerar att hamna i händerna på oseriösa andrahands- och tredjehandsuthyrare. Vi vill att en styrgrupp inrättas vid Statens Bostadsomvandling för att driva denna viktiga fråga vidare. Styrgruppen bör omfatta representanter från både stat, kommun och ideell och kommersiell bostadssektor. Centralt är att lägenheterna ska ingå i fastigheter med vanliga kontrakt, så att det inte orsakar segregation.

Sverige har en högre andel hemlösa än grannländerna Norge, Danmark och Finland enligt en rapport från Nordisk välfärd 2018. Hemlösheten i Norge och Finland minskar men inte i Sverige och Danmark, vilket kan bero på flera orsaker. Både Norge och Finland har haft hög bostadsbyggnadstakt jämfört med befolkningsökningen, men de har även varit mer uthålliga i sina nationella hemlöshetsstrategier än Sverige och Danmark. Dessutom har Finland haft en god effekt av sin nationella bostadsstiftelse,

Y-stiftelsen. Det är en bostadssocial verksamhet som grundades 1985 och en central aktör i den finska strategin mot hemlöshet. Stiftelsen är politiskt och religiöst obunden. Den grundläggande idén med dess verksamhet var och är att förvärva mindre hyreslägenheter för enskilda hemlösa från det befintliga bostadsbeståndet på den öppna marknaden. I dag är stiftelsen den fjärde största hyresvärden i Finland. Stiftelsen äger drygt 18 500 lägenheter och verkar i fler än 50 finska städer och kommuner.

Miljöpartiet har även tidigare lämnat förslag om detta i riksdagen, bl.a. i motion 2023/24:684 Nationell bostadsstiftelse för att motverka hemlöshet.

Amanda Palmstierna (MP)

Linus Lakso (MP)

Katarina Luhr (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Emma Nohrén (MP)